

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa I. S.

przeciwko Szpitalowi w Z.

o odszkodowanie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 czerwca 2025 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 1 grudnia 2023 r., sygn. akt VIII Pa 81/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od I. S. na rzecz Szpitala w Z. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanej do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 1 grudnia 2023 r. oddalił apelację powódki I. S. od wyroku Sądu Rejonowego w Pile z dnia 8 marca 2023 r., oddalającego jej powództwo przeciwko Szpitalowi w Z. o odszkodowanie tytułem nieuzasadnionego rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem.

Powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu, zaskarżając wyrok w całości i opierając skargę kasacyjną na podstawach:

1) naruszenia prawa materialnego: (-) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, przez jej niezastosowanie i nieprzyjęcie, że norma przewidziana w art. 367¹ k.p.c. przewidująca jednoosobowy skład sędziowski instancji odwoławczej jest zgodna z zasadą prawa do sprawiedliwego rozpoznawania sprawy i będąca konsekwencją powyższego nieważność postępowania wynikająca z art. 379 pkt 4 k.p.c., albowiem skład sądu wydającego wyrok z dnia 1 grudnia 2023 r. był sprzeczny z przepisami ustawy, (-) art. 10 ust. 1 ustawy dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 61), art. 54 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1270 ze zm.), art. 300 k.p. w związku z art. 58 § 1 k.c., przez ich niezastosowanie i nieprzyjęcie, że czynnością sprzeczną z prawem była likwidacja stanowiska pracy powódki w sytuacji istnienia ustawowego obowiązku posiadania niezależnego stanowiska osoby głównego księgowego w podmiocie dysponującym środkami publicznymi, oddzielonego od stanowiska osoby pełniącej funkcję kontroli zarządczej z uwagi na szczególne kompetencje ustawowe tej osoby przewidziane w art. 54 ust. 4-7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i art. 18b i art. 18 c ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 104); 2) naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy - art. 378 § 1 i art. 387 § 2 pkt 1 i 2 k.p.c., przez naruszające zasady rzetelności zbyt ogólne ustosunkowanie się przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do powołanych w apelacji strony powodowej zarzutów, wskazujących tylko na powierzchowność przeprowadzonego procesu myślowego, podczas gdy uzasadnienie powinno taki proces myślowy odtwarzać na poziomie merytorycznym oczekiwanym od Sądu odwoławczego.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i

orzeczenie co do istoty sprawy, a ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu za postępowanie kasacyjne według norm przepisanych.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca powołała się na nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), gdyż sprawę rozpoznawał w oparciu o treść art. 367¹ k.p.c. niekonstytucyjny skład Sądu. Ponadto wskazała na potrzebę wykładni treści art. 54 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz na istotne zagadnienie prawne wyrażające się w pytaniu, czy pracodawca ma obowiązek kształtowania swojej struktury organizacyjnej zgodnie z przepisami prawa, czy też może czynić to w sposób elastyczny, dostosowany do swoich doraźnych, wewnętrznych organizacyjnych potrzeb. Dodatkowo skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi z racji rażącego naruszenia wskazanych w podstawach kasacyjnych przepisów prawa materialnego i procesowego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia

skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że powódka oparła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.), z uwagi na rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego. Nie można jednak uznać, że przesłanka ta występuje w rozpoznawanej sprawie.

Wbrew odmiennemu twierdzeniu skarżącej, w niniejszej sprawie brak jest podstaw do stwierdzenia, że doszło do nieważności postępowania z uwagi na wydanie wyroku przez Sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego kwestia niedostatecznie legitymowanego i nieproporcjonalnego - w świetle art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - obniżenia standardu ochrony sądowej przez odstępianie od kolegalności orzekania w sądzie drugiej instancji została wyjaśniona w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasadzie prawnej – z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023 nr 10, poz. 104), w której przyjęto, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji), ponieważ nie jest konieczne do ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje jednak od dnia jej podjęcia - brak tego ograniczenia byłby bowiem niepożądany ze społecznego punktu widzenia i prowadziłby do nadwyrężenia powagi władzy sądowniczej oraz wizerunku sądownictwa. Należy przy tym dodać, że już po podjęciu przytoczonej uchwały weszła w życie - dokonana ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1860) - zmiana przepisów o składzie sądu w postępowaniu

apelacyjnym. W konsekwencji z dniem 28 września 2023 r., art. 367 § 3 k.p.c. został uchylony, a w świetle art. 367¹ k.p.c., niniejsza sprawa podlegała rozpoznaniu w składzie jednoosobowym, albowiem zaskarżony wyrok zapadł w dniu 1 grudnia 2023 r.

Przechodząc do kolejnych przesłanek warunkujących przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy przypomnieć, że zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, LEX nr 2630721).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący

źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, iż wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej.

Natomiast w razie powołania przesłanki przedsądu w postaci oczywistej zasadności skargi kasacyjnej konieczne jest wykazanie niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty. Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy, należy uznać, że skarżąca nie wykazała żadnej z powołanych przesłanek przedsądu.

Wstępnie warto zastrzec, że nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, iż w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście

uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste. Zarzut oczywistej zasadności skargi został przed skarżącą sformułowany jako uzupełnienie argumentacji, bez właściwego uzasadnienia tej okoliczności.

Zasadniczym powodem, w którym skarżąca upatruje zasadność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jest prawidłowa wykładnia i stosowanie przepisów prawa administracyjnego w zakresie struktury organizacyjnej jednostki sektora finansów publicznych. Godzi się zauważyć, że wskazany problem ma jedynie pośrednie znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, to jest sprawy zainicjowanej odwołaniem od wypowiedzenia umowy o pracę.

Kluczowe dla tego typu sprawy było ustalenie, czy przyczyna rozwiązania umowy o pracę była konkretna i rzeczywista oraz czy pracodawca zwalniając pracownika nie naruszył przepisów o wypowiedzeniu. Przyczyną zwolnienia powódki była likwidacja stanowiska pracy. Sąd Okręgowy, przyjmując ustalenia Sądu pierwszej instancji za własne, miał na uwadze, że do pozwanego stosuje się przepisy ustawy o finansach publicznych. Niewątpliwie zatem konieczne jest realizowanie obowiązków Głównego Księgowego, opisanych w art. 54 ust. 1 ustawy o finansach publicznych. W zreorganizowanej strukturze pozwanego obowiązki w tym zakresie leżą w kompetencjach Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomiczno-Eksploatacyjnych — Głównego Księgowego. Natomiast samodzielne dotąd stanowisko Głównego Księgowego bezsprzecznie zostało zlikwidowane. Kwestia, czy rozwiązanie takie jest dopuszczalne w świetle przywołanej przez apelującą zasady rozdzielenia funkcji dysponenta środków publicznych od wykonawcy tych dyspozycji, leżała i leży poza kompetencjami sądu pracy w procesie z odwołania od wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę. Konstatacja Sądu Okręgowego jest trafna. Pozostaje ona zgodna z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że w ramach uprawnień kierowniczych, a także z uwagi na ponoszenie ryzyka prowadzonej działalności, pracodawca ma prawo dokonywać zmian w strukturze organizacyjnej. Kontroli sądowej nie podlega zaś merytoryczna trafność dokonanych zmian (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012 r., II PK 252/11, LEX nr 1215430). Oznacza to, że autonomia zarządcza

pracodawcy nie została poddana ocenie sądowej (uchwała pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1985 r., III PZP 10/85, wytyczne w przedmiocie stosowania art. 45 k.p., OSNCP 1985 nr 11 poz. 164, teza IX; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1992 r., I PRN 40/92, LEX nr 14962; z dnia 27 listopada 1997 r., I PKN 401/97, OSNAPiUS 1998 nr 18, poz. 542). Teza ta znalazła potwierdzenie również w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym wielokrotnie wyjaśniano, że zasadniczo likwidacja konkretnego stanowiska pracy, spowodowana zmianą struktury organizacyjnej zakładu pracy (np. zmniejszenie liczby pracowników - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 1997 r., I PKN 176/97, OSNAPiUS 1998 nr 9, poz. 263, czy rozdzielenie zadań przypisanych do danego stanowiska innym pracownikom - wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 maja 2014 r., I PK 271/13, LEX nr 1663120; z dnia 3 września 2013 r., I PK 41/13, OSNP 2014 nr 8, poz. 116), uzasadnia zwolnienie pracownika, który był zatrudniony na tym stanowisku, bez potrzeby oceny przez pracodawcę przymiotów zawodowych tego pracownika oraz porównywania go z pracownikami zatrudnionymi na stanowiskach innego rodzaju. Kontroli sądowej w takich przypadkach poddana jest jedynie prawdziwość przeprowadzanych przez zatrudniającego zmian (pozorność likwidacji). Dodatkowo, w sprawach o roszczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy bada się nie tylko, czy likwidacja stanowiska pracy była realna czy pozorna, ale również czy między nią a wypowiedzeniem (rozwiązaniem) stosunku pracy zachodził związek przyczynowy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., I PKN 613/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 351).

Zagadnienie prawne bądź wątpliwości interpretacyjne, aby stanowiły uzasadnienie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, muszą mieć istotne (rozstrzygające) znaczenie dla rozpoznania sprawy. Zagadnienie prawne, chociażby bardzo interesujące, nie staje się przyczyną przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jeżeli nie jest niezbędne dla rozpoznania podstaw skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 r., III PK 3/15, LEX nr 1747849).

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia

skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]